

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTLARIDA TA'LIMIY O'YINLARDAN FOYDALANISH ORQALI TA'LIM TARBIYANI SHAKLLANTISH

Sheripbayeva Dilfuza Fayzullayevna

Qoraqalpog'iston Respublikasi Beruniy tumani DMTT-47 direktori

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'limda tashkilotlarida ta'limiy o'yinlardan foydalanish hamda ta'limiy o'yin turlari haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Аннотация. В статье приведены сведения об использовании развивающих игр и видах развивающих игр в дошкольных образовательных учреждениях.

Abstract. The article provides information about the use of educational games and types of educational games in preschool educational institutions.

Kalit so'zlar. Bolalar, ta'limiy o'yinlar, ko'nikma, ta'rbiya, ro'lli o'yinlar, didaktik vositalar, o'zlashtirish, nutqni rivojlantirish.

Ключевые слова. Дети, развивающие игры, навыки, обучение, ролевые игры, дидактические средства, обучение, развитие речи.

Keywords. Children, educational games, skills, education, role-playing games, didactic tools, learning, speech development.

Maktabgacha ta'lim uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolani butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh avlod qalbiga singdirishda juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan tashkilotdir. O'yin maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning asosiy faoliyati bo'lib, u orqali bola shaxs sifatida shakllanadi. O'yin bolaning o'quv, mehnat faoliyati, kishilarga munosabatning qay darajada hakllanganligimi belgilab beradi. O'yin bolalarning jismoniy rivojlanishi, maktabgacha ta'lim tashkilotining ta'lim-tarbiya ishida, bolalarni aqliy, axloqiy, mehnat va estetik tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Jamiyatning ma'naviy takomillashuvi unda amalga oshiriladigan ta'lim-tarbiya ishlarining mazmuni, shakl mohiyatiga bog'liqdir. Shu boisdan ham ta'limdagi yangilanishni, respublikamizda amalga oshirilayotgan bosqichma-bosqich ta'lim tizimini pedagogik talqin qilish, bu jarayonni samaradorli kechishini ta'minlash zaruriyati yuzaga keladi.

Bunga erishish uchun sezgi organlarini faollashtiruvchi muhitni, jumladan vizual, eshitish, kinestetik kabi faol ta'lim turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq xisoblanadi. Ta'limiy o'yinlar musiqa asboblarni chalish, qo'shiqlar kuylash, she'r aytish, raqsga tushish, o'yin o'ynash, videolar tomosha qilish, qo'l mehnati vositasida turli narsalar yasashni o'z ichiga oladi. Bola tabiatan juda qiziquvchan bo'ladi va u atrof olamni o'rganish uchun barcha xis tuyg'ularini ishga soladi. O'yin bolaning eng

asosiy va sevimli mashg'uloti bo'lganligi bois, bolaga atrof olam va undagi barcha zaruriy bilim va ko'nikmalar o'yin vositasida tanishtirib borilsa, ko'nikmalarni o'zlashtirish samaradorligi bir necha barobarga oshadi. O'yin bolani nafaqat jismoniy faolligini oshiradi shuningdek, u ruhiy tetiklikni ham shakllantirishga yordam beradi. O'yin bolani o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga, atrofdagilar bilan ijtmoy munosabatlarni shakllantirishga ham katta ko'mak beradi. Shu sababli ota — ona va tarbiyachi murabbiylar bolalarga imkon qadar ko'proq o'yin orqali o'rganishni targ'ib qilishlari kerak. Aynan o'yin orqali bolalar ta'lim oladilar o'z iqtidorlarini kashf etadilar. Bunga erishish uchun sezgi organlarini faollashtiruvchi muhitni, jumladan vizual, eshitish, kinestetik kabi faol ta'lim turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ta'limiy o'yinlar musiqa asboblarni chalish, qo'shiqlar kuylash, she'r aytish, raqsga tushish, o'yin o'ynash, videolar tomosha qilish, qo'l mehnati vositasida turli narsalar yasashni o'z ichiga oladi. Rangli ko'rgazmalar, kartalar, musobaqalar, rol o'yinlar, turli shakllar yasash kabi o'yinlar bolalarni jismoniy va aqliy faoliyatini rivojlantiruvchi eng qiziqarli usullardan biridir.

Ishbilarmon va rolli (holatli) o'yinlar muommali topshiriqning bir turi. Faqat bunday holatda matnli material o'rniga, ta'lim oluvchilar tomonidan o'ynaladigan saxnalashtirilgan hayotiy O'qitish usuli sifatida, u quyidagi vazifalarni bajaradi: holatlar ishlatiladi.

o'rgatuvchi : umum o'quv malakalarni shakllantirish; ijodiy qobiliyatni rivojlantirish, Shu jumladan: tushunish, yangi holatlarni shakllantirish va tahlil qilish;

➤ **rivojlantiruvchi**: mantiqiy fikrlash, nutq, atrof-muhit sharoitiga o'rganish qobiliyatini rivojlantirish;

➤ **motivatsionli**: ta'lim oluvchilarni o'quv faoliyatiga undamoq, mustaqil xulosa qabul qilishini rag'batlantirmoq;

➤ **tarbiyalovchi**: ma'suliyatlikni, fikr almashishlikni shakllantirish.

O'yin usullari va dars shaklidagi mashg'ulotlar holatlarini amalga oshirish quyidagi asosiy yo'nalishlarda sodir bo'ladi:

➤ didaktik maqsad ta'lim oluvchilar oldiga vazifa ko'rinishida qo'yiladi;

➤ o'quv faoliyat o'yin qoidalariga bo'ysunadi;

➤ o'quv material o'yinning vositasi sifatida ishlatiladi;

➤ o'quv faoliyatga didaktik vazifani o'yinga aylantiradigan musobaqa bo'lagi kiritiladi;

➤ didaktik vazifani muvaffaqiyatli bajarish o'yin natijalari bilan bog'lanadi.

O'yinning bola tarbiyasidagi asosiy roli bolalar tashkilot hayotini u bilan boyitishni talab etadi. Shuning uchun ham o'yin bolalar hayotining kun tartibiga doimiy qilib kiritilgan. O'yinlar uchun nonushtagacha va undan keyin, mashg'ulotlardan so'ng, sayrlardan so'ng, kechqurun uyga ketishdan oldin vaqt ajratiladi. Ertalab o'sha harakatchanlikni talab qilmaydigan o'yinlar uchun sharoit

yaratish maqsadga muvofiqdir. Mazmunan ko'proq didaktik o'yinchoqlar, stol ustida o'ynaladigan stol-bosma o'yinlari, syujetli-rolli o'yinlarni o'ynagan ma'qul.

Rolli o'yin, ishbilarmonlik kabi vaziyatda ko'rsatilgan, muammoni echishda ishtirokchilarning faol birgalikdagi harakatlariga asoslanadi. Mavzu qatnashchilarining bitta majburiy maqsadlari bormuammoni echish. Lekin alohidali maqsadlar, ishbilarmon o'yindagi kabi kelishib olinmaydi. Rolli o'yinning har bir ishtirokchilar maqsadlari-g'alaba qozonish, o'zini ko'rsatish. Vaziyatli o'yin yakunlarini nafaqat umumiy maqsadga erishish natijalari bo'yicha emas va balki har bir ishtirokchining rolli maqsadlarini amalga oshirish bo'yicha baholanadi.

O'qishni o'rgatadigan bolalar uchun o'yinlar-Bolalar uchun kompyuter va ish stoli mashg'ulotlari ham mavjud, ular orqali siz o'qishni o'rganasiz. Siz kichkintoylar yordamida chaqaloqni va harflar, turli xil chizmalar va ilovalar bilan magnitlarni o'qishni o'rganishingiz mumkin. Bolaning alfavit va raqamlarni o'rgatadigan bolalarga mo'ljallangan o'yinlarini o'rgatish, kun bo'yi bolani shunchaki uzoqroq tutmasligi kerak. O'yinning dastlabki 20-30 daqiqalarida maktab bolalarining e'tiborini yaxshilab o'ylab topilgan, demak, undan uzoqroq o'qitish va undan yod olish talab qilinmaydi.

Bolalar uchun interaktiv ta'lim o'yinlari- Katta odamlarni taqlid qilib, bola tezlik bilan kompyuterga qiziqish bilan boshlanadi va uni o'yinlardan uzoqlashtirishi qiyin, shuning uchun bunday qiziqishni mashg'ulotlarga yuborish yaxshi. Maktabgacha tarbiyachilarga kuniga 20 daqiqadan ko'proq vaqt davomida kompyuterda o'ynashga ruxsat beriladi, ko'pincha maxsus ko'zoynaklarda va ko'rishni nazorat qilishda Ota-onalar farzandlar uchun mo'ljallangan ta'lim dasturlari yoki dasturlari yoshini tanlashlari mumkin, unda alifbo, raqamlar, o'quv ranglari mavjud. Maktabgacha tarbiyachi bolalar uchun Azbuka Pro dasturi mos keladi - bu "aqlli kublar" rejimi, so'zlar va oyatlar, 20 ga qadar raqamlar, rim raqamlari, ingliz alifbosiga ega bo'lgan alifbo bo'lgan bolalar uchun o'quv o'yini. Ushbu o'yinni to'lashingiz mumkin, chunki siz "HERE" ning ikki oylik demo versiyasi bilan boshqa o'yinni tanlashingiz mumkin. Savol va Javob". O'qishni o'rgatadigan bepul o'yinlardan "ABC", "Alfavit darslari", "Muborak alifbo", "Sehrli peri" singari tavsiyalar berilishi mumkin. Muborak alifbo ", "Alifbo. Sichqoncha xatni qanday tutdi? "

"Crafts" Qo'l mehnati: narsalar yasash va bezak berish ta'limiy faoliyat turi. Bola tabiatan qiziquvchan ekanligi hammaga ma'lum ammo bolaning rivojlanish jarayoni bir paytda bir xil tarzda kechmasligini ham yodda tutish kerak. Ayrim bolalar ijtimoiy kelib chiqishi, tabiati va qiziqishidan kelib chiqqan xolda rivojlanish bosqichi qolganlarnikidan farq qilishi mumkin.

Tarbiyachi o'yin orqali bolalarda ona-vatanga, o'z xalqiga boshqa millat kishilariga ijobiy munosabatni shakllantiradi, mustahkamlaydi. O'yin orqali tarbiyachi bolalarda jasurlik, to'g'rilik, o'zini tuta bilishlik kabi sifatlarni tarbiyalaydi. O'yin bolalarda ijtimoiy axloqni, ularning hayotga, bir-biriga bo'lgan munosabatini

shakllantiruvchi o'ziga xos maktabdir. O'yinda bola kishilarning axloqodob me'yorlarini, mehnatga munosabatlarini bilib oladi. Tarbiyachi bolalar o'yiniga rahbarlik qilayotib, ularni jamoa orqali ham tarbiyalab boradi. O'yin jarayonida bolalar o'z xohishlarini jamoa xohishi bilan kelishib olishga, o'yinda o'rnatilgan qoidalarga rioya qilishga o'rganadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari va boshlang'ich maktab o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda o'yinlar. Baxramova M. D. Tuzuvchi: Baxramova M. D., — T.2016.

2. <https://raisingchildren.net.au/newborns/play-learning/play-ideas/why-play-is-important> internet resurs

3. <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-young-children-learn-english-through-play> internet resurs

<https://www.parents.com/baby/development/intellectual/how-to-teach-your-child-a-foreign-language/> internet resurs

4. Early childhood education in English for speakers of other languages by ViAdam, Bob and Morris Paul (1997) the English curriculum in the People's Republic of China, comparative education Review, 41, 3–26 Alcon, E and Guzman, J-R (2000).

5. Language learning Strategies and Second language Use in academic Context. Universtate Jaume I. Algeo, J (2010) 6th ed.

6. Origin and Development of English Language. Wordsworth Anderson, T. (1960:303). “. In Madrid, D (2001): “A conceptual Framework for the teaching of foreign languages in infant education”. University Granada. Pg 145–155.